

Landbrugsstyrelsen
Nyropsgade 30
1780 København V

Landbrug & Fødevarer F.m.b.A.

Axelborg, Axeltorv 3
DK 1609 København V

T +45 3339 4000
E info@lf.dk
W www.lf.dk

CVR DK 25 52 95 29

Sendt per mail til EU&Projekt@lbst.dk
Journalnummer: 21-2711-000011

Høring om tilskud til rydning af tilgroede arealer og forberedelse til afgræsning 2021

Landbrug & Fødevarer sender hermed bemærkninger til de foreslåede ændringer af bekendtgørelse om tilskud til rydning af tilgroede arealer og forberedelse til afgræsning 2021. Bemærkningerne er udarbejdet i samarbejde med SEGES.

Overordnede bemærkninger:

Indledningsvist vil vi gerne understrege, at ordningen er en vigtig ordning i forhold til sikring af natur og biodiversitet i Danmark. Det er derfor vigtigt, at ordningen er nem at søge og håndtere for ansøgerne.

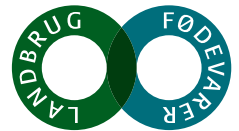
Der er behov for betydelige forbedringer – især af teknisk-administrativ karakter – ligesom der er behov for en langt større forudsigelighed i forhold til planlagte ansøgningsrunder, frister, svar på tilsagn og udbetalinger. Det er i forhold til den langsigtede planlægning vigtigt for ansøgere, at der er klarhed over, hvornår ansøgningsrunder afholdes, og hvordan man som ansøger skal indrette sig. Og det er helt afgørende, at ordningen understøttes af robuste ansøgningssystemer, klare udmeldinger om regler, kontrolkrav osv., så man som støttemodtager kan indrette sig uden høj risiko for at begå fejl.

Rigsrevisionen udtalte i maj 2021 kritik af Landbrugsstyrelsens administration og kontrol af landbrugsstøtte. Såfremt kritikken giver anledning til ændringer, der har betydning for ansøgere om tilskud til rydning og hegning, så skal det fremgå klart for ansøgerne, før de indsender en ansøgning. Risikoen for at begå fejl øges, når administration og kontrol løbende ændres.

Forudsigelighed og planlægning og kommunikation

Ansøgningsrunden fastlægges fra 1. oktober 2021- til den 14. december 2021. Ansøgere bør i god tid forud for åbning kunne opnå et klart billede af indhold og timing af kommende ordninger.

Det bemærkes, at kortgrundlag med arealer med overdrev med høj naturværdi og nationalparker i Danmark med høj naturværdi ikke var klar, da ordningen blev sendt i høring. Det er vigtigt af hensyn til planlægning og forudsigelighed for ansøgerne, at ansøgningsgrundlaget er kendt og tilgængeligt i god tid forud for ordningens åbning.

Prioritering

Landbrug & Fødevarer går ind for en målretning af midler, men vurderer samlet set, at det nuværende pointsystem i ordningen er unødigt kompliceret. Vi anbefaler derfor en forenkling som tager udgangspunkt i at sikre en effektiv og målrettet indsats på de mest værdifulde arealer først.

Prioritering ud fra de særligt udpegede Natura 2000 områder er i princippet fornuftig, men sikrer i sin nuværende form ikke græsning af de mest værdifulde naturarealer i Danmark. Udpegningen er mangelfuld og ikke revideret siden 2015 og mange steder fremstår de udpegede områder meget små og fragmenterede, hvilket betyder at det kan være svært at leve op til kravet om at 50 pct. af et projektområde skal ligge inden for de særlige udpegninger. Det er derfor meget beklageligt, at både Miljøministeriet, der er ansvarligt for de særlige udpegninger og Landbrugsstyrelsen, som ansvarligt for tilskudsordningen, overfor Landbrug & Fødevarer har tilkendegivet, at man ikke har nogen planer om at revidere de særlige udpegninger.

Man har endvidere fastholdt en model, hvor rydningsprojekter prioriteres forud for projekter med forberedelse til afgræsning, hvilket potentielt kan fjerne fokus fra afgræsning af arealer, der ikke forudsætter rydning eller skabe incitament til rydning af arealer, selv om det ikke nødvendigvis i det konkrete tilfælde vil være biodiversitetsfremmende. Der bør derfor ske en revision af pointsystemet, men henblik på at imødegå disse udfordringer.

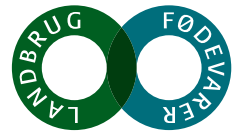
Generelt bør ordningen gentænkes i forhold til rydningsprojekter. Nyere forskning viser, at gamle krat kan indeholde meget høj og unik biodiversitet lige som ældre træer, fodposer m.v. også kan have store naturværdier tilknyttet. Det kan derfor i nogle tilfælde være i strid med formålet med ordningen, hvis der gives tilskud til rydning af sådanne værdifulde bevoksninger. Der bør blandt andet tages højde for dette i forbindelse med den meget tiltrængte revision af de særligt udpegede Natura 2000-områder ligesom det kan overvejes i forbindelse med tilsagn til rydning, at et tilsagn skal følges af en faglig anbefaling.

Ligesom tidligere år tildeles naturtyperne rijkær, kildevæld og overdrev flere point end de øvrige naturtyper. Kildevæld kan være skrøbelige habitater, hvor græsning i nogle tilfælde kan være problematisk. Alligevel vægtes græsning af kildevæld højere end græsning af overdrev, som er en naturtype, der kun eksisterer i kraft af græsning. Samtidig kan det undre, at andre naturtyper, som har stor gavn af græsning, fx hede, skov, fattigkær og strandeng, slet ikke tilgodeses med det nuværende pointsystem. Med det nuværende pointsystem kan det i prioritering af midler derfor føre til udelukkelse af de mange lodsejere, der ejer værdifulde naturarealer med de ovennævnte naturtyper fra at søge ordningen. Vi anbefaler en ændring af pointsystemet, så der i højere grad gives mulighed for at søge tilskud til pleje af andre naturtyper.

Ligeledes fører den nuværende prioritering til ekstra administration og komplikationer i forbindelse med projektering af græsningsprojekter. Det bør derfor være muligt at indhegne mere end 50 pct. uden for de særligt udpegede Natura 2000 områder, hvor det kan begrundes fagligt (f.eks. med en udtalelse fra de naturansvarlige myndigheder). Der bør som minimum sikres mulighed for at udvide hegninger til at omfatte såvel skovarealer som områder over 50 pct. uden for de særlige udpegninger mod egenfinansiering af den del af projektet – uden at hele projektet bortfalder.

Ansøgninger

Det fremgår af høringen, at rydningsprojekter og afgræsningsprojekter som noget nyt fremover vil kræve to separate ansøgninger. Dette vil kunne give anledning til en mere besværlig ansøgningsproces, hvis begge projektyper søges på samme areal. I den forbindelse bør det tilstræbes at gøre processen så simpel som mulig evt. med mulighed for at genbruge dele af en

ansøgning i en anden. Samtidig bør ansøgninger kunne ses i sammenhæng i prioriteringen, så man ikke opnår en situation, hvor der fx opnås tilskud til hegning uden at der opnås tilskud til rydning, som søges på det samme areal.

Landbrug & Fødevarer skal også opfordre til, at det fremover gøres muligt at have mere end et projektområde med i samme ansøgning, da dette mindsker risikoen for fejl i ansøgningerne.

Jf. bekendtgørelsen er det ikke muligt at søge på arealer, der er omfattet af tilsagn til pleje af græs- og naturarealer. Det modstrider med ordningens formål om at fremme de højt prioriterede naturområder samt sikre kontinuitet på områderne. Denne paragraf hindrer muligheden for at udvide eksisterende værdifulde naturarealer, hvor der allerede græsses, til større sammenhængende naturarealer med afgræsning. Ligeledes hindrer det muligheden for at søge tilskud til nyt hegn i områder, hvor hegnet er blevet gammelt og slidt, og lodsejer ikke finder det økonomisk rentabelt at etablere nyt hegn, hvilket kan være u hensigtsmæssigt, da der kan være tale om værdifulde naturarealer, der i så fald ikke længere vil blive græsset. På denne baggrund vil Landbrug & Fødevarer henstille til, at det fremadrettet bliver muligt at søge tilskud efter denne ordning selvom et areal er omfattet af tilsagn om pleje af græs- og naturarealer, så længe der ikke er givet tilskud til investeringer til rydning eller forberedelse af afgræsning, og disse investeringer fortsat er omfattet af krav om opretholdelse.

Der kan i lighed med tidligere år ikke søges om tilskud til forberedelse til afgræsning i skovarealer, selvom denne naturtype er et helt oplagt mål for græsning. Der bør arbejdes på at finde mulighed for at inkludere skovarealer.

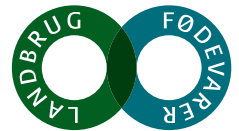
Som noget nyt kan der kun søges tilskud til forberedelse til afgræsning, hvis der søges til hegn. Tidligere var der også mulighed for at søge tilskud, hvis projektet indeholdt drikkevandsforsyning og Landbrug & Fødevarer vil gerne opfordre til at denne mulighed opretholdes for at give de mest fleksible muligheder for ansøger.

Tilskuddet størrelse

I lighed med den tidligere version af bekendtgørelsen er der holdt fast i brug af standardomkostninger til klargøring til afgræsning. Indførelse af standardomkostninger medfører en lettere proces for ansøger, men øger samtidig risikoen for, at økonomi og kvalitet ikke vil komme til at harmonere ved udførelsen af fremtidige projekter.

Hegn er altid dyrest at opsætte i vanskeligt terræn, både i kuperede arealer eller meget fugtige arealer, hvor der ikke kan køres med almindelige maskiner. Ud fra vores erfaringer vil omkostninger til hegning i denne type arealer ikke blive dækket 100 % med de foreslåede standardomkostninger. Det er derfor overordnet set vores indtryk, at der med indførelsen af standardomkostninger vil komme til at mangle finansiering, hvis der skal opføres kvalitetshegn. Det forekommer desuden ikke hensigtsmæssigt, at 'vanskelige' arealer stilles dårligere end mere tilgængelige arealer. Der bør derfor indføres mulighed for individuel prisfastsættelse, hvor det kan dokumenteres, at de faktiske udgifter er markant over standardomkostningerne. Alternativt kan der arbejdes med flere standardpriseniveauer.

Der er ikke sket prisjusteringer i forbindelse med den ny bekendtgørelse om tilskud til rydning af tilgroede arealer og forberedelse til afgræsning. Generelt er priser på materialer steget med op til 30 pct. grundet Corona krisen. Derfor bør prissætningen i denne ordning tilpasses de faktiske omkostninger.

Det er positivt at der gives mulighed for at opnå tilskud til rørbro på arealer, hvor der ikke i forvejen findes en overgang eller mulighed for passage. Begrænsningen med én rørbro pr. projektområde synes dog unødvendig, da der normalt ikke etableres flere rørbroer end nødvendigt. På arealer hvor der er mange grøfter vil det ikke være nok med en rørovergang for at sikre optimal afgræsning. Såfremt der er behov for ansøgning om mere end én rørbro, bør der derfor åbnes mulighed for det.

Obligatorisk digital kommunikation og adgang til Tast selv

Der stilles i bekendtgørelsen krav om at alle ansøgninger om tilskud, projektændringer, projektoverdragelser og udbetaling skal indsendes til Landbrugsstyrelsen via Tast Selv. Hvordan hænger det sammen med at man jf. §16 skal indsende ansøgninger om overdragelse ind på et særligt skema?

I den forbindelse er det helt afgørende, at Landbrugsstyrelsen sørger for at Tast Selv er åbent og tilgængeligt for ansøgerne på relevante ordninger, når de har brug for det. Det er ikke god forvaltning at stille krav om anvendelse af systemer, der ikke er funktionsdygtige på udvalgte ordninger i længere perioder. Fx fordi Landbrugsstyrelsen ikke har etableret et givet IT-modul endnu.

Det er også vigtigt, at der er klarhed i ansøgningssystemet, når man skal indtaste sin ansøgning. Der er en række forskellige krav alt afhængigt af om man er offentlig eller privat ansøger og det er forvirrende og en kilde til risiko for fejl, hvis man som privat ansøger, skal svare på en lang række spørgsmål, der udelukkende relaterer sig til offentlige ansøgere.

Udbetalinger

Det er afgørende, at Landbrugsstyrelsen lever op til egne mål i forhold til udbetalinger ligesom det er afgørende, at ansøgere kan indsende udbetalingsanmodninger, når de har brug for det. Når Landbrugsstyrelsen IT-moduler til udbetaling ikke er klar, så forlænges ansøgernes opretholdelsesperiode de facto, da opretholdelsesperioden først regnes fra den dato, hvor udbetalingen er gennemført. Og der kan pr. definition ikke laves en udbetaling, hvis anmodningen ikke er indsendt (på trods af at projektet i virkelighedens verden er færdigt)

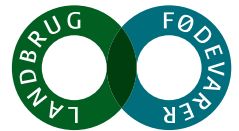
Overdragelser og ændringer

Der har igennem længere tid været oplevelsen, at der er uklarhed omkring regler og vilkår for overdragelser af tilsagn. Der opfordres derfor til, at det beskrives i større klarhed i vejledningens afsnit 7.4. Bl.a. bør det beskrives, hvordan man forholder sig i forbindelse med generationsskifter og anden omstrukturering af bedriften. Det er helt afgørende, at der er klarhed, da der ellers er en risiko for at tilsagnet bortfalder.

Der står bl.a. "Ved overdragelse af tilsagn i forbindelse med arv efter dødsfald, kan overdragelse godkendes til dagen efter tilsagnshavers død". Hvad betyder dette konkret? I tilfælde af dødsfald, bør der være en mulighed for at håndtere forpligtelser i forhold til Landbrugsstyrelsen på en fleksibel måde.

Landbrug & Fødevarer vil opfordre til, at man generelt i forhold til overdragelser opnår mulighed for at få godkendt overdragelser med tilbagevirkende kraft, så man ikke risikerer at blive mødt af totalt bortfald, men kan få mulighed for at fortsætte tilsagnet.

Anmodninger om ændring af tilsagn oplever meget tunge, da Landbrugsstyrelsen har en lang sagsbehandlingstid. Dette er ikke hensigtsmæssigt, da det ofte er i forbindelse med etablering af

hegn, man finder ud af, at der er behov for ændringer, som eksempelvis at gå fra 3-4 tråde til 1-2 tråde. Det burde være muligt at håndtere ændringer som disse i forbindelse med udbetalingen, da de ikke har indflydelse på selve udformningen af projektområdet.

Der bør indføres mulighed for at der ved projektudvidelser med nye yderhegn, sikres mulighed for at fjerne inderhegn søgt under samme ordning, så disse ikke skal opretholdes i den resterende projektperiode, da dette vanskeliggør græsningen af arealet.

Sammenhæng med efterfølgende ansøgning om tilskud til pleje af arealet

Det er vigtigt, at det er muligt for ansøgere om rydning og hegningstilskud, at søge og opnå tilskud til pleje af græs- og naturarealer når projektet er færdigt. Timing af ordningerne bør samtænkes.

Bemærkninger til de enkelte bestemmelser:

§5 stk. 2:

Ansøgningsperioden ligger fra d. 1. oktober til d. 14. december 2021. Ansøgningsperioden ligger uhensigtsmæssigt i forhold til ansøgningsrunden for Tilskud til pleje af græs- og naturarealer. Den sene ansøgningsperiode gør det svært at nå at få etableret hegn og have dyr på arealerne inden d. 1. juni for arealer med fast græsningstryk og 21. juni for arealer, der skal fremstå synligt afgræsset.

§5 stk. 7:

Det er uhensigtsmæssigt, at man ikke kan have flere projektområder med i én ansøgning, da det øger risikoen for fejl fra ansøger.

§8 stk. 2 nr. 2 og §8 stk. 3 nr. 5:

Ifølge bekendtgørelsen må projektområdet ikke omfatte arealer med skov, og ansøger skal indsende dokumentation for, at skov er nødvendigt som ly og læ for græssende husdyr. Det er problematisk, at ordningen ikke tilgodeser muligheden for at græsse skov og lysåbne arealer sammen. Dette foreslås derfor ændret, så skovarealer naturligt kan indgå i hegningen.

§8 stk. 3 nr. 7

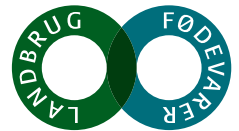
Vejledning og bekendtgørelsen stemmer ikke overens i forhold til, hvad der udløser tilsagn om afgræsning. Jf. denne paragraf udløses tilskud til afgræsning udelukkende, hvis der søges om tilskud til hegn og ikke længere drikkevandsforsyning som tidligere. I vejledningen fremgår det jf. afsnit 3.2 side 13, at man som minimum skal søge tilskud til hegn eller drikkevandsforsyning, mens der på vejledningens side 8 står, at der skal være udgifter til hegn. Det bør fortsat være muligt at søge tilsagn til etablering af hegn eller drikkevandsforsyning som minimum.

§8 stk. 3 nr. 10:

Jf. bekendtgørelsen er det ikke muligt at søge på arealer, hvor der allerede er dele, der har forpligtigelse til afgræsning. Det modstrider med ordningens formål om at fremme de højt prioriterede naturområder samt sikre kontinuitet på områderne jf. tidligere bemærkninger.

Der er på dette punkt ikke overensstemmelse mellem bekendtgørelsen og vejledningen. Af vejledningen fremgår, at "området må ikke omfatte arealer, er indgår i et projekt, der vedrører afgræsning **og for hvilket der er givet tilskud til samme investering.**

Dette er ikke det samme som fremgår af bekendtgørelsen, idet der ikke gives tilskud til investeringer i plejegræsordningen.

§8, stk. 4:

Det er positivt at det er blevet beskrevet, hvordan man må placere mobile elementer i vinterhalvåret.

§9 st. 1 nr.10

Fangfolde må kun benyttes på arealer, der har opnået tilsagn efter denne bekendtgørelse. Dette er uhensigtsmæssigt og bør ændres, da det kan påvirke dyreholdernes motivation negativt for at indgå i projektordningen.

§9 stk. 3 nr. 2:

Der er krav om, at alt ryddet materiale skal fjernes fra arealet. Dette krav er uheldigt, set i lyset af den store biodiversitet, som er knyttet til dødt ved. Der bør derfor gives dispensation til, at ryddet materiale kan deponeres i bunker til gavn for biodiversiteten. Gyvel og andre invasive arter er naturligvis en undtagelse, og bør altid fjernes.

§14 stk. 4

Ved de meget store indhegninger kan det være en udfordring kun at have en enkelt elforsyning, der bør derfor være mulighed for at søge om en ekstra elforsyning i disse tilfælde.

Der bør tilsvarende ikke være begrænsning på antal rørbroer. På arealer, hvor der er mange grøfter, kan det være nødvendigt at etablere flere rørbroer for at sikre optimal græsning, det kan eksempelvis være strandenge og våde enge. I stedet foreslås det, at man skal redegøre for den konkrete placering af de enkelte rørbroer, der er behov for, for at kunne sikre en optimal græsning på projektområdet.

§14 stk. 5

Der kan maksimalt gives tilskud til det antal meter hegn, svarende til omkredsen af det indtegnede projektområde i IMK. Dette er meget problematisk på arealer, hvor det er meget kuperet, eller hvor det er nødvendigt at hegne langs et naturligt slynget vandløb. Det bør være muligt at søge ekstra midler til hegn på arealer som disse, da det er meget vanskeligt at indtegne en hegnslinje på et 2-dimensionelt kort, som stemmer overens med virkeligheden på meget skrånende arealer, da den faktiske hegnslinje er meget længere end en indtegnet linje i IMK.

Bilag 1

Drikkevandsforsyning: På arealer med naturligt fald, vil en rørledning være nok til at sikre drikkevandsforsyning, og i disse tilfælde er det ikke relevant at etablere pumpe.

Tilskudsmuligheden kunne på denne baggrund ændres til: vandforsyning herunder pumpe eller andet der sikrer, at vandet strømmer til.

Bilag 2

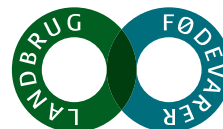
Rydningprojekter får fortsat mange flere point end græsningsprojekter, hvilket er problematisk, da det tilgodeser rydningsprojekter frem for græsningsprojekter.

Vejledning

Afsnit 2.2

”Ansøgninger om forberedelse til afgræsning skal indeholde udgifter til hegn. Ved ansøgning om tilskud til forberedelse til afgræsning skal der være udgifter til hegn i ansøgningen. Det er dermed ikke længere muligt kun at ansøge og gennemføre et projekt med elforsyning.”

Der skrives elforsyning i dette afsnit, men ikke der menes drikkevandsforsyning, det har aldrig været muligt at søge tilsagn udelukkende på baggrund af elforsyning.

Afsnit 3.1

Det fremgår ikke tydeligt af dette afsnit, at det ikke længere er muligt at søge på arealer, hvor der allerede er tilsagn til pleje af græs- og naturarealer.

Med venlig hilsen

Karen Post Bache
Naturchef

Vand & Natur

Mette Trudsø Kruse
Chefkonsulent

Klima og EU